

Міщенко Оксана Вікторівна,
*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
навчання української мови та літератури,
Інститут педагогіки НАПН України*
mksenja1810@gmail.com

СКРАЙБІНГ ЯК ПРИЙОМ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ-ЧИТАЧА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СТАРШИХ КЛАСАХ

Ключові слова: візуалізація, скрайбінг, компетентісно орієнтовані завдання, урок української літератури.

Сформованість уміння вчитися впродовж життя передбачає, що учень навчений знаходити й виокремлювати необхідну інформацію для виконання певного завдання, визначати послідовність розумових або практичних дій, планувати та організовувати свою діяльність для досягнення мети, оцінювати результати тощо. Ці вміння можливо сформувані на уроках української літератури, хоча не менш важливо працювати над їх удосконаленням і під час вивчення інших предметів. У процесі усвідомленого читання художнього твору учні повинні вміти виділяти в тексті логічні складові жанру, сюжету, композиції, стилю тощо. Щоб реалізувати ці завдання, вчителю необхідно організувати роботу так, щоб учні навчилися визначати навчальну ціль, знаходити потрібну інформацію, структурувати її та презентувати власне бачення процесу досягнення результату.

Універсальною формою передачі інформації для дітей покоління Z є смайлики, символи, стрілки та короткі фрази, тому саме скрайбінг буде для них не лише цікавим, а й ефективним прийомом пояснення, узагальнення чи систематизації літературного матеріалу. Скрайбінг – це візуальна фіксація словесної форми передачі інформації. Головне його завдання – яскраво, чітко й зрозуміло занотовувати навчальний матеріал за допомогою простих образів (мальованих, аплікаційних тощо). Як прийом активізації пізнавального інтересу учнів скрайбінг може існувати офлайн – створення невеликих малюнків власноруч, які допомагають виконати поставлене освітнє завдання, та онлайн – з використанням спеціальних програм та сервісів.

Із залученням слухового й зорового каналів інформації, як стверджують психологи, учні здатні засвоїти близько 60 % змісту навчального матеріалу. Скрайб-малюнки, створені за допомогою ручки, олівця, крейди, не потребують деталізації, достатньо контурного зображення та необхідних графічних символів для передачі взаємозв'язку, циклічності, послідовності тощо. Наприклад, графічне зображення ключових моментів сюжету: у процесі

опрацювання розвитку подій у художньому творі вчитель одночасно з поясненням чи відповіддю учнів створює невеликі схематичні малюнки на дошці, які ілюструють експозицію, зав'язку, кульмінацію, розв'язку тощо. Кінестетична пам'ять спрацює, якщо діти паралельно з учителем ілюструють систему елементів сюжету прочитаного твору матеріал в зошиті або виконують завдання вдома. Прийом створення скрайб-малюнків здатен залучити й емоційний інтелект учнів: захоплення від процесу є потужним стимулом для запам'ятовування вивчаного матеріалу. Не менш важливим результатом застосування скрайбінгу на уроках української літератури є розвиток асоціативного мислення, умінь визначати головне з поміж другорядного, матеріалізувати думки, упорядковувати й підсумовувати отриману інформацію тощо.

Скрайбінг можна використовувати на будь-якому уроці літератури: вивчення біографії письменника, засвоєння нових знань, узагальнення й систематизації, контролю знань, умінь і навичок тощо. Завдання можуть бути такими: графічно відтворити ідею твору, місце розвитку подій, сюжетний ланцюжок, систему персонажів, загальну характеристику дійових осіб, жанрові особливості оповідання, новели, повісті, роману, комедії, трагікомедії тощо. Запропоновані завдання учні можуть виконувати як самостійно (вдома або на уроці), так і разом з учителем (сказане фіксується вчителем на дошці у формі схем та малюнків з короткими фразами).

Розгляньмо приклади застосування скрайбінгу під час вивчення роману Валер'яна Підмогильного «Місто». Ефективним прийомом засвоєння жанрових особливостей твору є візуалізація основних ознак роману (великий за обсягом, декілька сюжетних ліній, наявність системи рівнозначних персонажів, значна тривалість подій у часі), характерні риси урбаністичного роману (зображується місто, життя його мешканців, урбаністична проблематика). Варто зауважити, що завдання навчити учнів визначати у творі риси літературного напрямку чи стилю – справа нелегка. Однак процес візуалізації ключових моментів модернізму та екзистенціалізму під час роботи над романом полегшує їх запам'ятовування, робить складне простішим. Ефективним прийомом засвоєння художнього матеріалу є ілюстрація різних сфер завоювання Степаном Радченком міста: навчання, література, жінки, друзі. Після опрацювання цитатної характеристики персонажів твору учням можна запропонувати завдання відтворити їх найголовніші та найяскравіші риси у формі малюнків. Збагнути ідею художнього твору складно навіть для старшокласників. Графічне відтворення асоціацій, пов'язаних з складними взаєминами людини й урбаністичного простору, допоможе учням засвоїти концептуальний зміст роману. Схематично можна зобразити особливості композиції роману (дві частини, кожна з яких поділена на 14 розділів, два епіграфи), місце розвитку подій (Київ), час дії роману (1920-ті роки, проведення політики

«українізації»). Без усвідомленого читання художнього тексту, його розуміння, вміння з ним працювати (виділяти головне, розбивати текст на логічні складові) учням буде складно виконати завдання, адже скрайбінг це не творчість, а результат сформованості умінь працювати з текстом, структурувати художній матеріал.

Отже, застосування скрайбінгу в навчальному процесі сприяє формуванню в учнів практичних навичок: ставити мету, знаходити необхідну інформацію, виділяти головне, матеріалізувати ідеї, планувати й організовувати свою роботу, презентувати й оцінювати результат тощо.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Харків : Основа, 2018. 144 с.
2. Яценко Т. О. Компетентнісний підхід як основа модернізації шкільної літературної освіти / *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія : Педагогічні науки, 2018. Вип. 2 (1). С. 156–165.